

L'AVS na fa betg deficits

DA LUCAS DEPLAZES / ANR

■ **L'Assicuranza per vegls e survivents (AVS) è entrada en vigor l'onn 1948. La finamira da quest contract social tranter las generaziuns è da segirar ina modesta existenza da viver en la vegliadetgna e da sustegnair vaivas ed orfans.** Ella vegn er numnada l'emprima pitga, dasper la cassa da pensiun sco segunda pitga e l'agen carnet da spargn sco terza pitga.

L'AVS è in'ovra sociala stabila

La finanziaziun da l'AVS sa basa sin il princip da repartiziun (Umlageverfahren), quai vul dir, las entradas vegnan repartidas vinavant a las persunas cun dretg sin la renta. Diversas funtaunas contribueschan a la finanziaziun. La pitga finanzia la pli impurtanta èn las contribuziuns dals lavurers e dals patrums che munta actualmain a 8,4% da la paja. Quellas contribuziuns han purtà l'onn 2009 la summa da 27,3 milliardas francs u 68,8%. Vitiers vegnan contribuziuns dal maun public da 9,5 milliardas, da la confederaziun da 6,9 milliardas, da la taglia sin la plivalur e casinos da 2,5 milliardas e la rendita dal chapital da 2,8 milliardas francs. La rendita da chapital è dependenta da la fiera da finanzas e po variar. Tut en tut ha l'AVS pudì disponer l'onn 2009 d'entradas da 39,7 milliardas francs. Il medem onn ha l'AVS pajà rentas en la summa da 35,8 milliardas francs. L'AVS na fa betg deficits. Il chapital da l'AVS è s'augmentà sin 42 milliardas francs. Retratg ina renta da l'AVS l'onn 2009 han en tut 1 929 149 persunas: 837 576 umens e 1 091 573 dunnas (fun. BSV). Per garantir il pajament da las rentas datti in fond da gulivaziun che duai correponder a las rentas d'in onn.

Retratga anticipada

Actualmain pon retrair ils umens la renta cumplaina cun 65 onns e las dunnas cun 64. Dapi l'onn 2001 pon las dunnas retrair ina renta reducida per in onn avant e davent da l'onn 2005 per dus onns. Sco compensaziun da l'augment da la vegliadetgna da 63 sin 64 onns han ins concedi a las dunnas pertutgadas (annadas 1939 fin 1947) ina reduziun dalla renta da 3,4% empè da 6,8%. Quai munta ina reduziun da var 70 francs il mais. Dapi l'onn 1997 resp. 2001 pon er ils umens ir

Fin l'onn 2025 n'ha l'AVS betg basegn da contribuziuns supplementaras, era sche l'aspetativa da vita s'augmenta vinavant.

KEYSTONE

en renta dus onns pli baud. Per els datti la reduziun «normala» da 6,8%.

Las dunnas fan pli savens diever da la pussaivladad d'ina renta anticipada. Actualmain retiran 11 022 (29,8%) dunnas e 2353 (7,4%) umens ina renta anticipada. Tgi che retira ina renta anticipada po dentant cuntinuar cun la lavur professiunala.

L'index maschadà

La lescha pretenda che la confederaziun adatteschia las rentas regularmain (mintga dus onns) a la chareschia e prendia latiers er en consideraziun il svilup da las pajas. Ins discorra da l'index maschadà. Surpassan la chareschia u il svilup da las pajas tenor l'index maschadà 4% po il cussegl federal adattar pli spert las rentas. Uschebain la chareschia sco il svilup da las pajas na vegnan dentant betg resguardads cumplainamain. Quai munta che las rentas perdan adina dapli la valita da cumpra. Diversas giadas ha il cussegl federal vullì eliminar l'index maschadà. Actualmain munta la renta mensila simpla a 1160 francs, la renta maximala 2320 e la renta per maridads 3480 francs.

Previsiuns falladas

Dapi onns preschenta la confederaziun al pievel prognosas pessimisticas che pon far tema. Il cussegl federal argumentescha cun l'augment da la durada da vita, cun deficits da la confederaziun e cun il sustegn da l'AVS per salvar l'Assicuranza per invaliditad, a la qualla l'AVS ha emprèstà var 15 milliardas francs. Diversas giadas ha la confederaziun smanatschà cun reduziuns da las rentas u cun augments da las contribuziuns. Emprovas da reverder la lescha da l'AVS per garantir ses avegnir ed arrivar als medems dretgs da retrair la renta per um e dunna han fatg naufragi uschebain l'onn 2004 sco 2010.

L'Uniu sindacala cun in nov dossier

Da la vart dals sindicats (Uniu sindacala svizra, Travail.Suisse) èn las prognosas vegnidas messas en dumonda, lung temps senza effect. Ussa ha l'Uniu sindacala svizra preschenta a las medias ina studia «AHV bleibt stabil» davart la situaziun da l'AVS e scenaris per l'avegnir. L'Uniu sindacala vegn a la conclusiun ch'i saja uras

da midar las perspectivas per l'AVS. Fin l'onn 2025 n'haja l'AVS betg basegn da contribuziuns supplementaras, era sche l'aspetativa da vita s'augmenta vinavant. Las rentas sajan segiradas per ils proxims 15 onns. Quai demussian ils recents scenaris da finanziaziun e las cifras uffizialas davart il svilup da la populaziun en Svizra. Il motiv principal per las bunas perspectivas èn l'augment da la productivitat e da las pajas. L'Uniu sindacala ha critigà las prognosas uffizialas che sajan stadas blier memia pessimisticas. Cun talas ipotesas hajan ins effectuà panica tar la populaziun e pretendì reduziuns nungjustifitgadas. Er en ulteriurs secturs politics centrals ha la confederaziun preschenta al pievel cifras falladas. L'Uniu sindacala pretenda che la confederaziun retrira las propostas da reducir las prestaziuns tar l'AVS. La confederaziun duai pajar enavos las 15 milliardas francs che l'AVS ha dà ad emprèst a l'Assicuranza per invaliditad. La confederaziun duai vegnir enavos ad ipotesas pli gistas e pli realisticas. Las errurs durant l'era Merz muntan a passa 22 milliardas francs.

Burkhalter curregia uss

L'emna passada è il schef dal Departament federal da l'intern, *Didier Burkhalter*, passà davant las medias e quietà in pau ils spierts. La finanziaziun saja garantida per ils proxims onns, ha el sinerà. Las novas perspectivas prendian en consideraziun las experientschas dal passà e tanschien fin l'onn 2030. Dus factors sajan relevants. Numnadamain la mida da la structura en l'economia e l'immigraziun da forzas da lavur aut qualifitgadas. Facturs ch'ins haja sutstimà fin uss, ha concedi Burkhalter. Empè da var 15 000 immigrants, sco planisà, sajan arrivadas en Svizra ils ultims onns annualmain 40 000 persunas. Burkhalter n'ha dentant betg tralascià da punctuar che davent da l'onn 2020 saja da quintar cun deficits che pretendian mesiras per garantir quest'ovra sociala en l'avegnir. Il minister da l'intern vul reponderar la situaziun e preparar ina nova basa da discussiun cun las partidas politics e cun ils partenaris socials, cun la finamira da pudair tegnair la finanziaziun da l'AVS en in bun equiliber.

■ COLUMNA

La renta AVS cun 60 ni 70

DA LUCAS DEPLAZES

L'Assicuranza per vegls e survivents (AVS) duei garantir in'existenza minimala ella vegliadetgna. Ils emprems onns ein singuls stai surstai da retscheiver ina renta dall'AVS senza ver pagau en in rap enzacu. Enqualin ha schizun refusau la renta cuagl argument che tal agid dil stadi sminueschi la vertid da spargnar el bien temps, sinaquei ch'ins hagi enzatgei ella vegliadetgna. Auters han temiu la gronda biroczia.

Denton ei l'AVS secumprova da e daventada ina basa existenziala per biars ella vegliadetgna. Ils onns cun in'economia flurenta han lubiu d'augmentar la renta. Oz vegn quei tec beinstonza raffada naven da diversas premias e tagliis. Ils responsabels ufficials da Berna fan gia dapi onns tema alla glied cun prognosas (sappientivamein?) nauschas. La confederaziun fetschi deficits, las

ovras socialas seigien periclitadas. Arguments plitost per realizar tagliis e taxas u autras finamiras politics. La revisiun II da taglia per interpresas – nua ch'ins po ver l'impressiun ch'ins hagi a Berna scumbigliu milliuns cun milliardas – lai salidar. Tenor las previsiuns federalas fuss l'AVS daditg bancrut. Ins ha l'impressiun ch'ils responsabels han survesiu ils fatgs ch'il diember dils plazs da lavur ei carschius ils davos decennis da 3 milliuns sin 4,3 milliuns, che las pagas ein s'augmentadas e che la situaziun dall'AVS dependa il pli fetg dalla situaziun economica.

Il Departament federal digl intern ha finamlein revediu sias prognosas e quietau ils spèrts per ils proxims onns. Nus pudeien star ruasseivels tochen ils anno 20. Quella visiun optimistica seigi principalmeint d'engraziar als luvriers jasters che segireschien ussa la renta. Naturalmeint ch'ins stoppi far quitaus pils onns sunter. En vesta allas

schliatas experientschas cun las revisiuns da 2004 e 2010 – ch'ina alianza disgraziada denter la dretga e la seniastra ha schauir tut dall'aua giu – vul Burkhalter ussa procurar per ina basa politica pli lada, pli solida.

La visiun ch'ils luvriers jasters seigien la scompa dall'AVS savess denton esser ina illusiun, naschida plitost ord il fatg che buca mo la pps vesa ell'immigraziun dils davos onns ina smanatscha per nossa tiara, mobein era autras partidas e gruppaziuns ein sedestadadas e vulan frenar il svilup, buc il davos en vesta allas proximas elecziuns. Il seschar sils jasters – ina gronda part forzas da lavur jastras vein nus gia deditg – ei ina vesta memia cuorta. Ils luvriers jasters retilian in di l'AVS, quei che stuess puspei vegnir cumpensau con novas forzas jastras.

Vul ins veramein ina revisiun dall'AVS che tegn quen dil

svilup e dalla mentalitad d'ozildi, lu drovi sligaziuns bia pli flexiblas. L'experientscha cun las recentas revisiuns, ils novs models da lavur, il pensar individual, la dismesa dall'inegualitad dils umens viers las dunnas pretendan ina reglamentaziun che lubescha da dumandar la renta cura ch'il temps ei cheu. In model che risguarda pli bein la situaziun persunala e la sanadad corporala e spirtala dalla singula persuna. Tgi che ha contribuì dapi 18 onns alla cassa dall'AVS e vul seretret, duei saver ir cun 60 en renta. Tgi che ha contribuì per diesch onns sunter, duei era contribuir pli ditg, e tut tenor sia voluntad saver restar professiunalamein activs tochen 70. La renta maximala duess esser pusseivla entuorn ils 65. Tgi che va avon – tut tenor ils onns da contribuziun – duei acceptar ina reduziun dalla renta, tgi che po e vul luvrar pli ditg duei profiter d'in augment dalla renta.